

Je možný výskyt druhu *Epilobium fleischeri* HOCHST. v Československu?

Ist ein Vorkommen der Art *Epilobium fleischeri* HOCHST. in der Tschechoslowakei möglich?

Bohumil Slavík

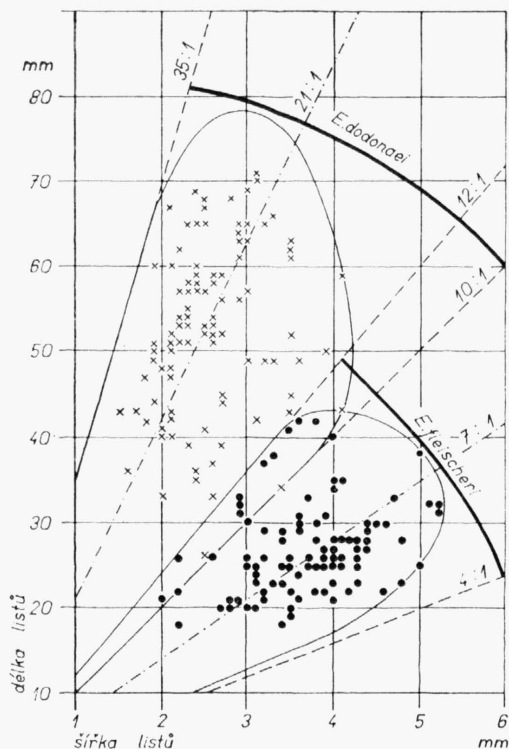
SLAVÍK B. (1974): Je možný výskyt druhu *Epilobium fleischeri* HOCHST. v Československu? [Ist ein Vorkommen der Art *Epilobium fleischeri* HOCHST. in der Tschechoslowakei möglich?] — Preslia, Praha, 46 : 343—349.

Beim Studium von Herbarmaterial der Art *Epilobium dodonaei* VILL. im Herbar BRAV stellte der Autor einen Beleg von der Gemeinde Devínská Nová Ves an der Mündung des March-Flusses in die Donau fest, der neben der Art *E. dodonaei* auch *E. fleischeri* HOCHST. enthielt, was eine neue Art für die Tschechoslowakei wäre. Es werden bestätigte diakritische Merkmale beider Arten und eine ökologische Charakteristik der alpinen Hochgebirgsart *E. fleischeri* angeführt. Bei dieser Art wurde auch eine arealologische Analyse durchgeführt. Bei der abschliessenden Beurteilung eines möglichen Vorkommens von *E. fleischeri* in der Tschechoslowakei legt der Autor Gründe für und wider vor, er selbst nimmt einen eher negativen Standpunkt ein.

Botanisches Institut der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, 252 43 Průhonice bei Praha, Tschechoslowakei.

Při revizi herbářového materiálu druhu *Epilobium dodonaei* VILL. v československých herbářích jsem zjistil v herbáři Botanického ústavu Slovenské akademie věd v Bratislavě (BRAV) položku určenou jako *E. dodonaei*, sbíranou údajně u řeky Moravy u Devínské Nové Vsi K. Ptačovským v srpnu 1934. Položka obsahuje 5 fragmentů rostlin, přičemž revize ukázala, že pouze dva patří k druhu *E. dodonaei*, kdežto další tři značně podobnému a někdy zaměňovanému druhu *E. fleischeri* HOCHSTETTER (Flora, Regensburg, 9 : 85, 1826). Protože jsou známy případy společného výskytu obou druhů na lokalitě a protože v případě potvrzení nálezu by se jednalo o nový druh pro ČSSR, rozhodl jsem se tento druh podrobněji zhodnotit.

Druhy *E. dodonaei* a *E. fleischeri* jsou si velmi blízce příbuzné. *E. fleischeri* zřejmě vzniklo odštěpením od vývojové linie druhu *E. dodonaei* a přizpůsobením vysokohorským podmínkám Alp jako alpigenní element. Oba druhy v západních Alpách jeví zřetelnou vertikální vikarianci. Úzké příbuzenské vztahy obou druhů se odrážely i v taxonomickém hodnocení. Někteří autoři (např. BONNIER sine dato : 26, SCHINZ et KELLER 1923 : 466, WALAS 1938 : 61) považovali oba taxóny pouze za plemena jednoho druhu, jiní (např. GAUDIN 1828 : 9, HAUSSKNECHT 1884 : 51, BURNAT 1899 : 175) dokonce jen za odrůdy. Z některých lokalit jsou uváděny intermediární formy mezi oběma druhy (např. z Francie — BURNAT 1899 : 175); není vyloučeno, že jsou hybridního původu. Kříženec byl popsán pod jménem *E. × prantlii* D. T. et SARNTH. (Fl. Tirol., Vorarlb. u. Liechtenst. 6/2 : 872, 1909). Po prostudování veškerého herbářového materiálu obou druhů (BRA, BRAV, BRNM, BRNU, PR, PRC, SLO) mohu konstatovat, že jsem se nesetkal s žádnými přechodnými formami.

Obr. 1. — Grafické znázornění poměru délky a šířky listů u druhů *Epilobium fleischeri* HOCHST. a *E. dodonaei* VILL. Proměřeny byly střední lodyžní (nejlépe vyvinuté) listy na herbářovém materiálu, u *E. fleischeri* 100 listů z 28 lokalit (z Alp), u *E. dodonaei* 100 listů ze 49 lokalit (z karpatské i alpské oblasti). — Abb. I. — Graphische Veranschaulichung des Verhältnisses der Länge und Breite der Blätter der Arten *Epilobium fleischeri* HOCHST. und *E. dodonaei* VILL. Es wurden mittlere (am besten entwickelte) Stengelblätter am Herbarmaterial gemessen, bei *E. fleischeri* 100 Blätter von 28 Lokalitäten (aus den Alpen), bei *E. dodonaei* 100 Blätter von 49 Lokalitäten (karpatisches und alpines Gebiet).

U druhu *E. fleischeri* zachovávám širší rodovou koncepci. Názory různých autorů v taxonomické a nomenklatorické problematice stručnou formou poněkud osvětlí přehled synonymiky druhu *E. fleischeri*: *E. dodonaei* VILL. subsp. *fleischeri* (HOCHST.) SCHINZ et THELL., *E. dodonaei* VILL. var. *fleischeri* (HOCHST.) HAUSSKN., *E. dodonaei* VILL. var. *prostratum* GAUDIN, *E. dodonaei* VILL. var. *alpinum* BURNAT, *E. angustifolium* γ L., *E. angustissimum* RCHB. non WEBER, *E. crassifolium* NYM. non LEHM. nec BOISS., *E. denticulatum* WENDEROTH non RUIZ et PAV., *E. rosmarinifolium* HAENKE var. *alpinum* DC., *Chamaenerion denticulatum* SPACH, *Ch. fleischeri* (HOCHST.) FRITSCH, *Chamerion fleischeri* (HOCHST.) HOLUB. Legitimní druhové epiteton je podle lékárníka Fleischer z Esslingen (Württemberg), který sbíral druh na botanické exkurzi v r. 1825 v údolí Sulden v Jižním Tyrolsku v dnešní Itálii. Infraspécifická variabilita u druhu *E. fleischeri* není zdaleka tak rozsáhlá, jako u příbuzného *E. dodonaei*; kromě f. *genuinum* ROUY et CAMUS je známa f. *stenophyllum* HAUSSKN. a f. *platyphyllum* HAUSSKN. Poměrně zdařilé vyobrazení druhu *E. fleischeri* nalezneme na barevných tabulích v následujících dvou dílech: SCHLECHTENDAL et al., Fl. Deutschl. 22 : fig. 2258, 1885 a HEGI, Alpenfl. tab. 18, fig. 4, 1930. Protože v případě druhů *E. fleischeri* a *E. dodonaei* se jedná o taxóny, které v nedokonalé sebraných herbářových položkách jsou někdy obtížně odlišitelné, sestavil jsem ověřené i studiem herbářů nově získané diakritické znaky do tabulky, poměr délky a šířky listů znázornil graficky (obr. 1) a v případech fragmentálního materiálu někdy jediný spolehlivý znak ve tvaru a odění čnělky jsem znázornil kresbou (obr. 2).

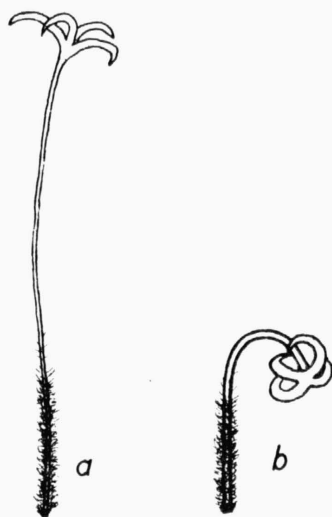
Ve svém původním areálu v Alpách roste *E. fleischeri* především na štěrečích bystrin, kamenitých náplavech a morénové suti (tzv. sandru), vzácněji na vlhkých skalách. Na náplavech vysokohorských potoků, říček a řek vytváří tato heliofilní rostlina většinou typické pionýrské aluviální společenstvo svazu *Epilobium fleischeri* G. BR.-BL. 1931 (*Epilobietum fleischeri* BR.-BL. 1923) společně s druhy *Campanula cochleariifolia* LAM., *Gypsophila repens* L., *Linaria alpina* (L.) MILL., *Myricaria germanica* (L.) DESV., *Petasites paradoxus* (RETZ.) BAUMG., *Rumex scutatus* L. aj. Díky bohatému systému podzemních výběžků uplatňuje se *E. fleischeri* jako konkurenčně silný cenobiont. *E. fleischeri* roste převážně na granitických horninách a krystalických břidlicích, ale též vzácněji na vápenci (cf. HEGI 1930 : 44), zatímco *E. dodonaei* jeví tendenci spíše opačnou.

Pokud se týká vertikálního rozšíření, těžiště výskytu druhu *E. fleischeri* se nachází v subalpenském stupni v nadmořských výškách nad 1000 m. Nejvyšší známé lokality jsou ve Švý-

Tab. 1. — Rozlišovací znaky druhů *Epilobium fleischeri* HOCHST. a *E. dodonaei* VILL. —
Diakritische Merkmale von *Epilobium fleischeri* HOCHST. und *E. dodonaei* VILL.

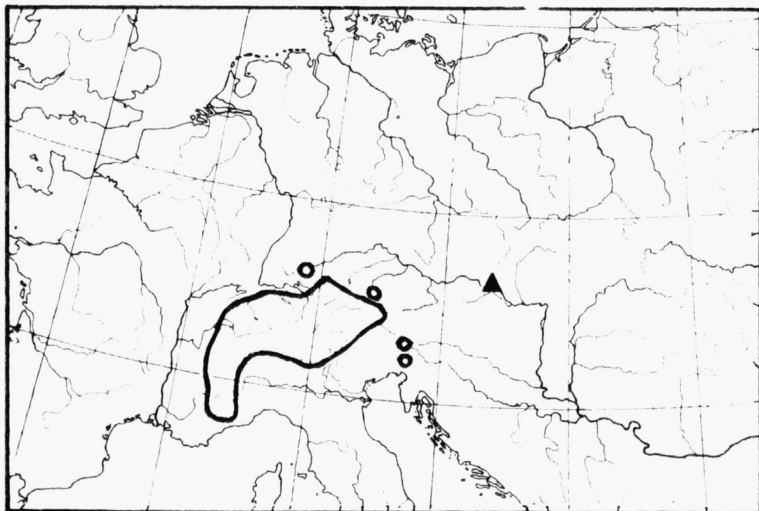
	<i>E. fleischeri</i>	<i>E. dodonaei</i>
Lodyha	vystoupavá (až poléhavá), 20–40 cm vysoká	přímá, 30–100 cm vysoká
Listy	čárkovitě kopinaté	čárkovité, s tendencí k mečovitěmu ohnutí
Poměr délky k šířce listu	4 : 1 až 12 : 1	10 : 1 až 35 : 1
Barva listů	žlutozelená	šedozelená
Květní hrozen	krátký	delší
Kalich	tmavě purpurově červený	světle (šedo) purpurový až zelenavě růžový
Délka korunního lístku	15 mm	13 mm
Prašníky	tmavší, podlouhle oválné, ± 2,3 mm dl.	světlejší, oválné, ± 1,8 mm dl.
Čnělka	max. 6 mm dl., tlustá, tmavě fialová, silně nazpět zakřivená, do poloviny běloplstnatá	až 9 mm dl., tenká, světlejší, ± nezakřivená, pouze v dolní 1/4–1/3 běloplstnatá
Semena	nejvyš 1,5 mm dl.	až 2 mm dl.

carsku v kantonu Valais ve výši 2700 m n. m. Výskyt se v některých územích dokonce napojuje na okraje ledovců. Podél řek sestupuje občas značně nízko do aluviální nivy širokých údolí. Nejnížší výskyt byl zaznamenán z řeky Moese ve výši 260 m n. m. (HEGI 1926 : 822).

Obr. 2. — Čnělka se čtyřdílnou bliznou: a) *Epilobium dodonaei*, b) *E. fleischeri*; rozdíly jsou ve tvaru, délce, tloušťce a v rozsahu ochlupení. — Abb. 2. — Griffel mit vierteiliger Narbe: a) *Epilobium dodonaei*, b) *E. fleischeri*; Unterschiede in der Form, Länge und Stärke und im Umfang der Behaarung.

E. fleischeri je typicky alpským druhem s hlavním výskytem v západních Alpách. Jeho výskyt začíná na jihozápadě v Přímořských Alpách, pokračuje k severu a severovýchodu, na východě pak tvoří hranici ± souvislého rozšíření Garmisch-Partenkirchen—Innsbruck—Gschlöss (nejvýchodnější výběžek souvislého areálu) — Bolzano. Nejsevernější jsou lokality v Horním Švábsku v Německu. Potvrzení by vyžadovaly údaje z bývalého rakouského Přímoří (FRITSCH 1897 : 392, HEGI 1926 : 822, HEGI 1930 : 44), z Korutan

Obr. 3. — Celkový areál druhu *Epilobium fleischeri* HOCHST. — Abb. 3. — Gesamtareal der Art *Epilobium fleischeri* HOCHST.

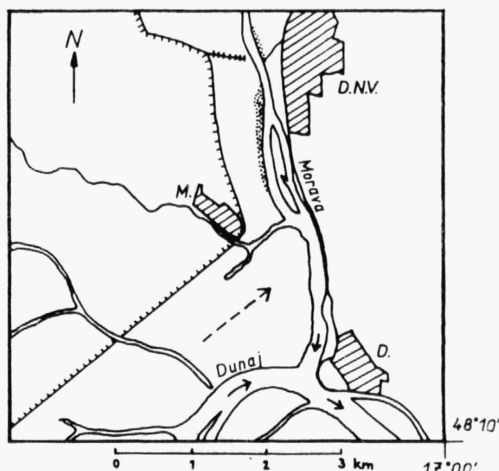
a Štýrska (ROUY et CAMUS 1901 : 172) a z písků řeky Isonzo (HAUSSKNECHT 1884 : 51). Podle BRAUNA (1913 : 321) je přímořské klima pobřeží Benátského zálivu zvláště příznivé pro sestup alpských rostlin; tak na řece Isonzo jsou do nízkých poloh splaveny např. *Arabis alpina* L., *Petasites paradoxus* (RETZ.) BAUMG., *Selaginella helvetica* (L.) SPRING, *Veratrum album* L. aj. druhy.

V botanické literatuře se mi nepodařilo nalézt žádnou mapu celkového rozšíření druhu *E. fleischeri*. Pro bodové vymapování, z něhož byla generalizována přiložená mapa areálu (obr. 3), jsem použil jednak herbářového materiálu z výše zmíněných herbářů, jednak četných flór a floristických prací, z nichž třeba jmenovat především: BERTOLONI 1839 : 295, BOUVIER 1882 : 239, BURNAT 1899 : 175, HAUSMANN 1851 : 295, HEGI 1926 : 822, MURR 1923 : 212, VOLLMANN 1914 : 539. Vodní toky, na jejichž náplavech a březích se *E. fleischeri* vyskytuje, náleží hydrograficky povodím následujících řek: Var (francouzská strana Přímořských Alp), Rhône (značná část švýcarských Alp a francouzské Alpy), Rýn (značná část Švýcarska, celé Lichtenštejnsko a nejzápadnější část rakouských Alp), Dunaj (všechny lokality v Německu, všechny rakouské lokality v povodí Lechu a Innu), Dráva (lokality ve východních Tyrolích), Adiže (italské Alpy v Tridentsku—Horní Adizi), Pád (malá část švýcarských Alp, zbývající část italských Alp k západu a jihu až do Přímořských Alp). Zajímavý je výskyt v Horním Švábsku u Mengen

a Gebrazhofen, neboť celé horní povodí Dunaje nemá žádnou přímou návaznost na Alpy. Ve všech výše uvedených povodích možno očekávat splavování druhu *E. fleischeri* spolu s jinými vysokohorskými druhy do nižších poloh, ovšem nutno zdůraznit, že se jedná o druh poměrně špatně adaptabilní na odlišné ekologické podmínky.

Vraťme se nyní k herbářové položce od Devínské Nové Vsi. Při hodnocení možnosti výskytu v této oblasti jsem dosti skeptický. Příkláním se spíše k výkladu, že došlo při manipulacích s herbářem (buď již u Ptačovského nebo při přejímání herbáře v Botanickém ústavu SAV) k přimísení druhu *E. fleischeri* z nějaké jiné, pravděpodobně cizí položky k položce druhu *E. dodonaei*

Obr. 4. — Schematický náčrtek soutoku Moravy a Dunaje na sever až k Devínské Nové Vsi. Šipkou naznačen směr a dosah povodňových vod Dunaje v letním období. Před vybudováním hrází na rakouské straně bylo dokonce inundační pásmo mnohem širší. — Abb. 4. — Schematische Skizze der Mündung der March in die Donau in der Richtung gegen Norden bis gegen Devínská Nová Ves. Der Pfeil deutet die Richtung und Reichweite der Überschwemmungen der Donau in der Sommerperiode an. Vor der Errichtung der Dämme auf der österreichischen Seite war die Inundationszone viel breiter.

od Devínské Nové Vsi. Takovému výkladu by nasvědčovalo: a) smíchané exempláře dvou druhů na jedné položce, označené dokonce Ptačovským na etiketě jako *E. dodonaei*, b) vysokohorský charakter druhu *E. fleischeri* se zřejmě špatnou adaptabilitou na nížinné poměry teplých poloh (řeka Morava v okolí Devínské Nové Vsi dosahuje nadmořské výšky 135–140 m), c) druh není udáván ani z východních Alp, ani z poříčí Dunaje v Rakousku, d) v okolí Devínské Nové Vsi nebyl dosud zaznamenán žádný výskyt splavené nebo jinak zanesené vysokohorské rostliny.

Teoreticky však nelze alespoň přechodný výskyt druhu *E. fleischeri* při ústí Moravy do Dunaje zcela vyloučit, a to z těchto důvodů: a) jedná se o druh anemochorní, jehož lehké diaspory mohou být při silných západních a jihozápadních větrech přenášeny z původního areálu na dosti velké vzdálenosti, b) vzhledem k tomu, že druh roste v povodí horního toku Dunaje, nutno připustit možnost splavení diaspor vodou, c) právě v letním období (květen až září) převyšuje značně vodní stav Dunaje vodní stav Moravy (vodní režim u obou řek je právě obrácený); při povodních vystupuje Dunaj ze svého koryta a zaplavuje inundační území, které před vstupem Dunaje do Devínské brány je značně široké a dosahuje (i nyní po omezení hrázemi) k rakouskému Markthofu a pod Devínskou Novou Ves (obr. 4), kde vznikají nárazové (akumulační) ekotopy, d) jsou známy případy, kdy roste na jedné lokalitě *E. fleischeri* i *E. dodonaei* (např. Tarvisio ve vápencových Julských

Alpách u nádraží — DUŠKA 1918 PRC, Mengen v Podunají v Německu — BERTSCH ap. HEGI 1926 : 821).

V r. 1967 jsem bezvýsledně hledal jeden nebo druhý druh dokladované vrbovky na levém břehu Moravy přímo u Devínské Nové Vsi. Pokud by se jednalo o *E. fleischeri* splavené Dunajem, musela by lokalita být asi jižně směrem k Dunaji, který teče asi 3 km od Devínské Nové Vsi. *E. dodonaei* není v oblasti vzácností; vyskytuje se u hradu Devína (DOČOLOMANSKÝ 1958 BRA) i porůznu na narušených svazích Devínské Kobyly u silnice do Devínské Nové Vsi. Jak ukázal zevrubný rozbor, nelze tedy zatím otázku herbářového dokladu a výskytu druhu *E. fleischeri* jednoznačně rozřešit.

Zusammenfassung

Bei der Revision von Herbarmaterial der Art *Epilobium dodonaei* VILL. im Herbar des Botanischen Instituts der Slowakischen Akademie der Wissenschaften in Bratislava fand der Autor in einem Beleg vom untersten Lauf der March von der Gemeinde Devínská Nová Ves (leg. PRAČOVSKÝ 1934) Pflanzen von *E. dodonaei* zusammen mit Pflanzen von *E. fleischeri* HOCHST. Da Fälle eines gemeinsamen Vorkommens beider Arten an einer Lokalität bekannt sind, wurde der Fund einer ausführlicheren Untersuchung unterzogen.

Auf Grund des Studiums von Herbarmaterial aus allen grossen tschechoslowakischen Herbarien und auf Grund von eigenen Sammlungen der Art *E. dodonaei* werden die diakritischen Merkmale beider Arten analysiert (s. Tab. u. Abb. 1 u. 2). Weiter wird die phytozoologische und ökologische Charakteristik der heliophilen Art *E. fleischeri* behandelt, die auf Anschwemmungen von Gebirgs- bis Hochgebirgsbächen und -flüssen Vorposten der alluvialen Gesellschaft *Epilobietum fleischeri* BR.-BL. 1923 und zwar auf granitischen Mineralien und kristallinen Schiefern bildet. Es handelt sich um eine typische alpine Art (s. Abb. 3).

Bei der Wertung des Herbarmaterials nimmt der Autor als wahrscheinlicher an, dass dieses Material bereits beim Sammler oder später in den Herbarien mit Pflanzen von *E. fleischeri*, die vielleicht von irgendwo aus den Alpen stammten, mit dem Beleg der sehr ähnlichen Art *E. dodonaei* von der Gemeinde Devínská Nová Ves vermischt wurde. Die Lokalität bei Devínská Nová Ves liegt in einer Seehöhe von nur 135–140 m ü. d. M., im Gebiete des xerothermen Pannonicum, wo niemals angeschwemmte oder auf andere Art verschleppte Hochgebirgsarten festgestellt wurden. Ein Vorkommen von *E. fleischeri* von den Ufergeländen der Donau in Österreich und Bayern ist nicht bekannt. Ein vorübergehendes Vorkommen von *E. fleischeri* an der Marchmündung in die Donau kann jedoch theoretisch nicht vollkommen ausgeschlossen werden. Es ist dies eine anemochore Art mit leichten Diasporen und im Hinblick darauf, dass das Areal in das Einzugsgebiet des Oberlaufes der Donau reicht kann ein Anschwemmen durch Wasser nicht ausgeschlossen werden. Bei den sommerlichen Überschwemmungen der Donau können die Wässer der Donau auch weit in das Inundationsgebiet bei der Mündung der March eindringen, die zu dieser Zeit den niedrigsten Wasserstand führt (s. Abb. 4).

Literatura

- BERTOLONI A. (1839): Flora Italica. — Bononiae.
BONNIER G. (sine dato): Flore complète illustrée en couleurs de France, Suisse et Belgique. Tom. 4. — Neuchâtel, Paris et Bruxelles.
BOUVIER L. (1882): Flore des Alpes de la Suisse et de la Savoie. — Genève.
BRAUN J. (1913): Die Vegetationsverhältnisse der Schneestufe in den Rätisch-Lepontischen Alpen. — Basel, Genf et Lyon.
BURNAT E. (1899): Flore des Alpes Maritimes. Tom. 3. — Lyon.
FRITSCH K. (1897): Excursionsflora für Oesterreich. — Wien.
GAUDIN I. (1828): Flora Helvetica. Tom. 3. — Turicum.
HAUSMANN F. F. (1851): Flora von Tirol. — Innsbruck.
HAUSSKNECHT C. (1884): Monographie der Gattung Epilobium. — Jena.
HEGI G. (1926): Illustrierte Flora von Mitteleuropa. Ed. 1. Tom. 5/2. — München.
— (1930): Alpenflora. Ed. 7. — München.

- MURR J. (1923): Neue Uebersicht über die Farn- und Blütenpflanzen von Vorarlberg und Liechtenstein. — Bregenz.
- ROUY G. et E.-G. CAMUS (1901): Flore de France. Tom. 7. — Paris.
- SCHINZ H. et R. KELLER (1923): Flora der Schweiz. Ed. 4. — Zürich.
- VOLLMANN F. (1914): Flora von Bayern. — Stuttgart.
- WALAS J. (1938): Wędrowki roślin górskich wzdłuż rzek tatrzańskich. — Pr. Mater. Fizjogr. Woj. Kraków. i Kielec., Kraków, 3 : 1—131.

Došlo 13. prosince 1973
Recenzent: J. Holub

S. K. Čerepanov:

Svod doplnění i izmenění k „Flore SSSR“ (tt. I—XXX)

Izdatelstvo „Nauka“, Leningrad 1973, 667 str., cena 8,99 Rbl.

Monumentální dílo celé generace sovětských botaniků — třicetisvazková Flóra SSSR (dále jen Flóra) — bylo dovršeno způsobem skutečně důstojným. Čerepanovova publikace obsahuje doplňky, změny, zpřesňující údaje a důležité citace ke všem druhům květeny SSSR do r. 1971. Celkové množství literárních citací přesahuje počet 48 000. Vlastní Flóra obsahuje 17 520 druhů a je výsledkem více než 30leté usilovné práce kolektivu 92 botaniků. Uvážíme-li, že nyní jediný pracovník provedl revizi všech ve Flóře uvedených jmen, registraci všech nově nalezených nebo popsáných taxonů (od subspecie výše až po čeledě) na celém území SSSR a vyčerpávající excerpty (jak domácí, tak zahraniční) nomenklatorických a bibliografických změn a důležitých či zpřesňujících údajů vztahujících se ke všem taxonům květeny SSSR, je jeho výkon úctyhodný. Zaregistroval 6249 nových taxonů, z toho 4747 druhů a subspecií, které z různých příčin ve Flóře chybějí. Znamená to, že původně udávané druhové bohatství státu se nyní zvětšilo více než o čtvrtinu (!) a nepřeberné množství roztráštěných údajů bylo utříděno a shrnuto do jediného svazku, tvořícího moderní doplněk Flóry. U 8863 taxonů ve Flóře uvedených jsou opravena jména druhů, autorů nebo citace platné publikace. Je uvedeno 27 nových čeledí, 186 nových rodů, 3486 nových kombinací ve spojitosti se změnou hodnoty taxonu atd.

Vydání „Doplňků“ si vynutila situace. Od vydání prvního svazku v r. 1934 řada dílů Flóry zastarala. Nahromadilo se veliké množství nových poznatků, změnila se závazná nomenklatorická pravidla (i přístup k nim), zlepšila se prozkoumanost těžko dostupných okrajových částí země a navíc se změnila hranice státu (např. Pobaltí a další záp. oblasti jsou zahrnuty od 11. až 12. dílu, záp. Karélie, Zakarpatsko, Tuva, již. Sachalin a Kurily až od 14.—15. dílu!). Příčiny některých změn tkví i v samé podstatě Flóry, víceméně jednotně zpracované v duchu „komarovské“ koncepce druhu (řídící se téží, že ekologicko-geografická rasa je druhem a odmítnutím trinomiécké nomenklatury). Od počátku 60. let se však část sovětských autorů navrací opět ke koncepci trinomiécké nomenklatury (uznávají kategorii subspecie), dochází k názorovému boji a „teprve budoucnost ukáže, která z obou koncepcí bude lépe odrazet zákonitosti evolučního procesu“.

Čerepanovova práce neobsahuje popisy, je pouze shrnutím početných citací, v případě potřeby doplněných kratičkým komentářem. Je tištěna velmi úsporně (ve 2 sloupcích). Má 559 str. textu zpracovaného do r. 1970 a 73 str. doplňků za r. 1971. Připojený rodový index, umožňující rychlou orientaci, udává stránky v obou částech díla. Velkým kladem jsou důsledné odkazy (např. je-li taxon pokládán různými autory za subspecii i druh, je citace uvedena na jednom z míst a odkaz na druhém; podobně u druhů, řazených do několika rodů). Autorovým úmyslem bylo shromáždění údajů, nikoli jejich hodnocení — to je jediný možný přístup.

Materiál v publikaci je řazen abecedně po čeledích. Obdobně rody uvnitř čeledí a druhy uvnitř rodů jsou řazené abecedně. U jmen rodů byla provedena důsledná revize a opravena řada nepřesných údajů ve Flóře. Je uváděn typový druh. Taxony v hodnotě mezi rodem a druhem (stejně jako mezi čeledí a rodem) jsou rovněž podchyčeny. Pokud jde o druhy, neuvedeny jsou jen ty, které ve Flóře byly citovány správně a akceptovány pozdějšími autory evropských flór a monografií. U druhů, uveřejněných ve Flóře s nesprávným jménem nebo citací, jsou uvedeny opravy; u těch druhů, které domácí nebo zahraniční autoři později nepřijali nebo použili v jiné kategorii, jsou uvedeny příslušné citace, event. další odkazy. Citacemi je rovněž zajištěna přímá návaznost na základní svazky Flóry. Nové, ve Flóře neuvedené druhy jsou tištěny pultičně. Jde-li o druh, který byl ze sousedních území znám již dříve, je připojena úplná citace jména, synonymika, příp. citace dalších pramenů. Jde-li o druh, který byl popsán až po uveřejnění příslušného svazku Flóry, je uvedena kromě toho úplná citace typu včetně znění lokality.

Je pochopitelné, že při tak obsáhlém materiálu a záplavě světové literatury není možné, aby některé údaje neunikly. Ke cti autora nutno podotknout, že počet opomenutých údajů je skutečně minimální. Publikace je příručkou základního významu.

J. Soják